

Robert Heris

KONKLAVA

Prevela
Tatjana Bižić

■ Laguna ■

Naslov originala

Robert Harris

CONCLAVE

Copyright © Canal K Limited 2016

Čarliju

Translation copyright © 2018 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Autorova napomena

Iako sam se u svrhu autentičnosti u romanu služio stvarnim titulama (nadbiskup Milana, dekan kolegijuma kardinala i tako dalje), koristio sam ih kao što bi se u romanesknoj prozi koristila titula nekog izmišljenog predsjednika Sjedinjenih Država ili britanskog premijera. Namjera mi nije bila da likovi koje sam stvorio da bi nosili ova zvanja i po čemu podsećaju na one koji ih nose danas: ako sam u nečemu pogrešio i ako postoje ikakve slučajne podudarnosti, izvinjavam se. Takođe, uprkos izvesnim površnim sličnostima, nije postojala nikakva namjera da Sveti otac prikazan u *Konklavi* predstavlja portret sadašnjeg pape.

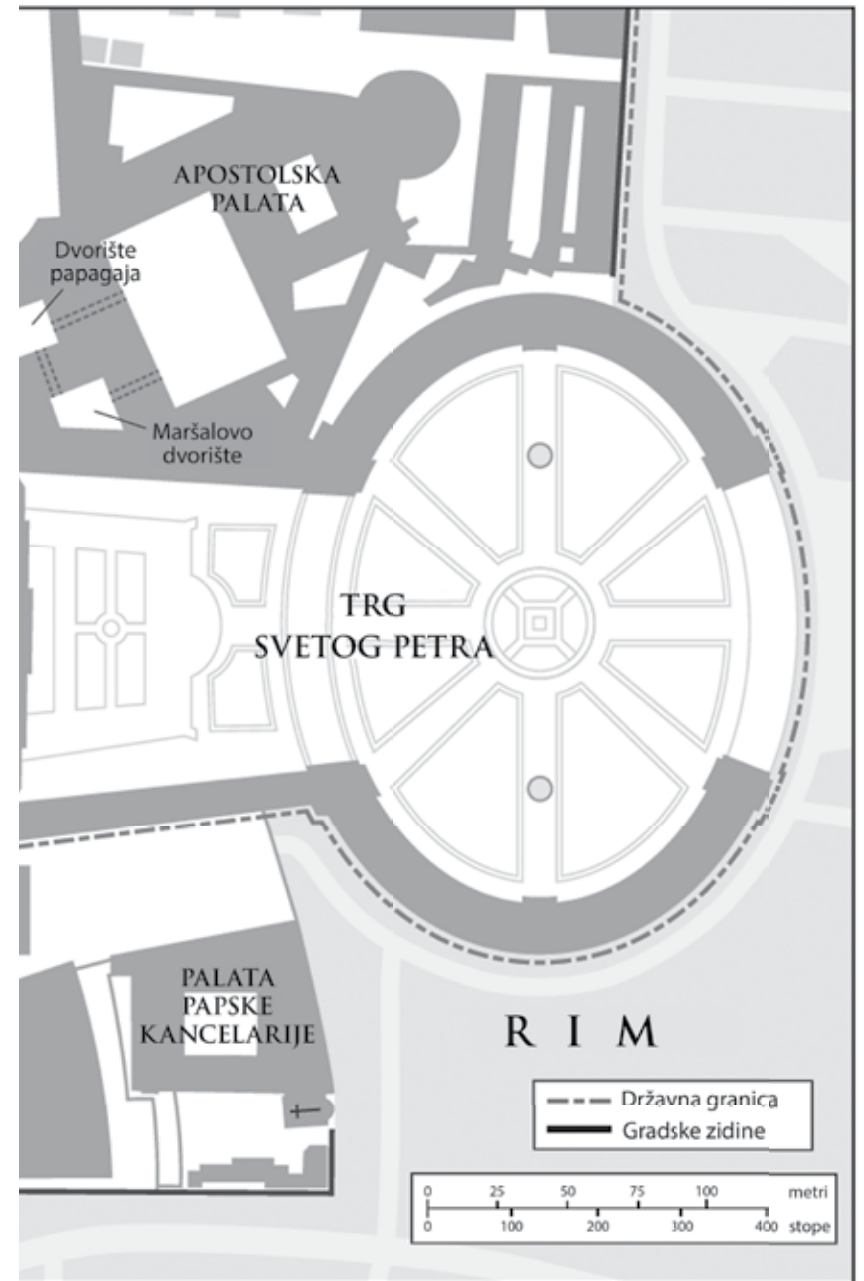
„Smatrao sam da je pametnije da ne obedujem s kardinalima. Jedem u svojoj sobi. Jedanaestim glasanjem izabran sam za papu. Hriste, mogu i ja da kažem isto što je rekao Pije XII kad su ga izabrali: 'Pomiluj me, Gospode, u velikoj milosti svojoj.' Čovek bi rekao da je sve to kao san, pa ipak, dok ne umrem, ovo je najstvarnija stvarnost u celom mom životu. Spreman sam, dakle, Gospode, 'da zajedno živimo i zajedno umremo'.* Oko trista hiljada ljudi aplaudiralo mi je kad sam izašao na balkon Svetog Petra. Od reflektora ništa nisam video osim bezoblične ustalasane mase.“

Dnevnik pape Jovana XXIII, 28. oktobar 1958.

„Usamljen sam bio i pre, ali sad moja usamljenost postaje potpuna i zastrašujuća. Otud ova ošamućenost, kao od vrtoglavice. Kao kip na pijedestalu – tako sad živim.“

Papa Pavle VI

* Druga poslanica Korinćanima 7, 3, prilagođeno. Svi navodi iz Biblije preuzeti su iz prevoda Vuka Stefanovića Karadžića i Đure Daničića. Eventualna prilagođavanja i nepodudarnosti s engleskim prevodom Biblije svuda su naznačeni uz izvor. (Prim. prev.)

1

Sede vacante

NEŠTO MALO PRE DVA UJUTRU kardinal Lomeli je izašao iz svog stana u Palati papske kancelarije i žurno pošao kroz mračne vatikanske kolonade ka papinoj spavaćoj sobi.

U sebi se molio: *Gospode, on još ima toliko mnogo da uradi, a ja sam već dovršio sav posao kojim sam tebi mogao korisno poslužiti. Njega vole, a ja sam zaboravljen. Poštedi ga, Gospode. Poštedi ga. Uzmi mene umesto njega.*

S mukom se peo kaldrmisanom kosinom prema Trgu Svete Marte. Rimski vazduh bio je blag i rosan, ali kardinal je već osećao u njemu prvi trag jesenje svežine. Kišilo je. Prefekt papskog doma telefonirao mu je u takvoj panici da je Lomeli očekivao opšti metež, ali trg je bio neuobičajeno tih i pust, ako se izuzmu ambulantna kola parkirana na diskretnoj udaljenosti i ocrтана svetlošću s južnog krila bazilike. U kolima je bilo upaljeno svetlo i radili su brisači. Lomeli je bio dovoljno blizu da vidi lica vozača i suvozača. Vozač je razgovarao mobilnim telefonom i Lomeli pomisli, uzdrman: nisu došli da prevezu bolesnika u bolnicu, došli su da odvezu leš.

Na staklenim vratima Doma Svete Marte švajcarski gardisti mu salutirao prinosći ruku crvenoj perjanici na šlemu. „Eminencijo.“

„Hoćete li se, molim vas, postarati da onaj čovek ne pozove novinare?“, reče Lomeli pokazujući glavom ka ambulantnim kolima.

U Domu Svete Marte vladala je stroga, antiseptična atmosfera, kao na nekoj privatnoj klinici. U foajeu popločanom belim mermerom stajalo je desetak smušenih sveštenika, trojica od njih u kućnim ogrtačima – kao da je zazvonio požarni alarm, a oni nisu sigurni kako se ispravno postupa u toj situaciji. Lomeli je zastao na pragu i osetio nešto u levoj ruci. Onda vide da u njoj stiska svoju kardinalsku kapu. Nije se ni sećao da ju je uzeo. Razmotao ju je i stavio na glavu. Kosa mu je bila vlažna. Jedan biskup, Afrikanac, pokuša da mu prepreči put ka liftu, ali mu Lomeli samo klimnu i prođe dalje.

Liftu je trebalo sto godina da stigne. Bolje bi bilo da je pošao stepenicama, ali nije imao dovoljno daha. Na potiljku je osećao poglede ostalih. Trebalo je nešto da kaže. Lift je stigao, vrata su se otvorila. Lomeli se okrenuo i podigao ruku u znak blagoslova. „Molite se“, rekao je.

Pritisnuo je dugme za drugi sprat. Vrata su se zatvorila i lift je pošao gore.

Ako je tvoja volja da ga pozoveš sebi, a mene ostaviš, onda mi daj snage da budem stena ostalima.

Pod žutom svetlošću lice mu je u ogledalu bilo sivo i pegavo kao kod leša. Žudeo je za nekakvim znakom, za nekim naletom snage. Lift se trznuo i stao, ali njegov stomak kao da je nastavio da se penje i kardinal je morao čvrsto da zgrabi metalni rukohvat. Setio se kako je išao istim ovim liftom sa Svetim ocem negde na početku njegovog papstva kad su ušla dva postarija monsinjora i odmah pala na kolena,

zaprepašćeni što su se našli licem u lice s Hristovim zastupnikom na zemlji. Papa se na to nasmejao i rekao: „Ustanite, ništa ne brinite, ja sam najobičniji stari grešnik, isti kao vi...“

Kardinal je visoko podigao glavu. Maska za javnost. Vrata su se otvorila.

Debela zavesa crnih odela razmakla se da ga propusti da prođe. Čuo je jednog agenta obezbeđenja kako šapuće u rukav: „Došao je dekan.“

Dijagonalno preko podesta, ispred papskog apartmana, tri časne sestre iz reda milosrdnih kćeri Svetog Vinka Paulinskog držale su se za ruke i plakale. Nadbiskup Voznjak, prefekt papskog doma, pođe Lomeliju u susret. Iza naočara s metalnim okvirom vodnjikave sive oči bile su mu podnadule. Podigao je ruke i nemoćno izustio: „Eminencijo...“

Lomeli je obuhvatio nadbiskupovo lice i blago ga pritisnuo dlanovima. Osetio je strnjiku neobrijane brade. „Januše, mnogo ga je usrećivalo što si tu.“

Onda mu je drugi telohranitelj – ili možda drugi pogrebnik, obe te profesije slično se oblače – kako god bilo, neko drugi u crnom otvorio vrata apartmana.

Mala dnevna soba i još manja spavaća iza nje bile su pune kao košnica. Lomeli je kasnije napravio spisak i ustanovio da je bilo prisutno više od deseterice ljudi, ne računajući tu obezbeđenje – dva lekara, dva papina lična sekretara, papski ceremonijalmajstor po imenu nadbiskup Mandorf, najmanje četvorica sveštenika iz apostolske komore, Voznjak i, naravno, četvorica starijih kardinala Katoličke crkve: državni sekretar Aldo Belini, kamerlengo Svete stolice Žozef Tremble, glavni ispovednik Džoša Adejemi i on sam, dekan kolegijuma kardinala. U svojoj taštini, zamišljao je da su njega prvog pozvali; u stvari, video je sada, pozvali su ga poslednjeg.

Ušao je za Voznjakom u spavaću sobu. Prvi put je video tu prostoriju. Velika dvostruka vrata ranije su uvek bila zatvorena. Renesansni papski krevet, s raspećem iznad njega, okrenut prema dnevnoj sobi, zauzeo je gotovo sav prostor – četvrtast, težak, od ispolirane hrastovine, preveliki za tu sobicu. Bilo je to jedino što joj je davalo nešto veličanstvenosti. Belini i Tremble klečali su pored kreveta, pognute glave. Lomeli je morao da prekorači preko njihovih nogu da bi prišao jastucima na kojima je papa ležao malo izdignut. Telo mu se nije videlo ispod belog pokrivača, ruke su mu bile skrštene na grudima, iznad jednostavnog gvozdеног krsta koji je nosio oko vrata.

Lomeli nije bio navikao da vidi Svetog oca bez naočara, koje su sad ležale sklopljene na noćnom stočiću, pored izgrebanog putnog budilnika. Okviri su mu ostavili trag s obe strane nosa. Lica mrtvih često su, prema Lomelijevom iskustvu, izgledala mlitava i glupa, ali ovo je izgledalo lucidno i skoro kao kod čoveka kome je nešto pomalo smešno, kao da ga je neko prekinuo usred reči. Kad se sagnuo da poljubi mrtvacu u čelo, Lomeli primeti bleđi trag paste za zube u levom uglu usana i oseti dašak nane i šampona s nekim cvetnim mirisom.

„Zašto te je Bog pozvao sebi kad si toliko još hteo da uradiš?“, šapnuo je.

„*Subvenite, Sancti Dei...*“

Adejmi je započeo liturgiju. Lomeli shvati da su čekali njega. Pažljivo se spustio na kolena na izglancani parket, sklopio ruke za molitvu i položio ih na pokrivač. Lice je zagnjurio među njih.

„...*occurrite, Angeli Domini...*“

U pomoć mu pritecite, sveci Božji, pohitajte da ga dočekate, anđeli Gospodnji...

Bas nigerijskog kardinala brujao je kroz sobicu.

„...*Suscipientes animam eius. Offerentes eam in conspectu Altissimi...*“

Primite dušu njegovu i predstavite je pred najuzvišenijim...

Reći su, lišene značenja, zujale Lomeliju u glavi. Sve češće mu se to dešavalo. *Vičem k tebi, a ti me ne slušaš.** Kao neka duhovna nesanica, kao neke smetnje na frekvencijama počele su da ga snalaze od prošle godine, uskraćujući mu ono jedinstvo s Duhom svetim koje je nekad bio u stanju da postigne sasvim prirodno. I isto kao i s nesanicom, što čovek više žudi za molitvom koja ima smisla, to mu više ona izmiče. Lomeli je priznao ovu svoju krizu papi kad su se poslednji put videli – molio je za dopuštenje da ode iz Rima, da napusti dužnosti dekana kolegijuma i povuče se u neki verski red. Imao je sedamdeset pet godina, vreme mu je za penziju. Sveti otac je bio neočekivano krut prema njemu. „Neki su odabrani da budu pastiri, a drugi su potrebni da upravljaju imanjem. Tvoja uloga nije pastirska. Ti nisi pastir, ti si upravitelj. Misliš da je meni lako? Potreban si mi ovde. Ne brini, Bog će ti se vratiti. Bog uvek ponovo dođe.“

Lomeli je bio povređen – upravitelj, zar on mene tako vidi? – i rastali su se uz izvesnu hladnoću. Tad ga je poslednji put video.

„...*Requiem aeternam dona ei, Domine: et lux perpetua luceat ei...*“

Mir mu večni podari, Gospode: i neka večna svetlost sja nad njim...

Kad je liturgija očitana, četvorica kardinala ostadoše oko odra ćutke se moleći. Posle dva-tri minuta Lomeli okrenu malčice glavu i napola otvori oči. Iza njih u dnevnoj sobi svi su klečali pognute glave. Kardinal ponovo spusti glavu među

* Jov 30, 20. (Prim. prev.)

ruke. Rastuživalo ga je što se njihova duga saradnja okončala u tom tonu. Pokušao je da se priseti kad je to bilo. Pre dve nedelje? Ne, ceo mesec – 17. septembra, da bude sasvim tačan, posle mise u spomen na primanje stigmata Svetog Franje – nikad duže vreme nije proteklo bez ličnog prijema sve otkako je papa izabran. Možda je Sveti otac tad već osećao da mu je smrt blizu i da njegovo poslanje neće biti dovršeno; možda je to bilo objašnjenje za njegovu nekarakterističnu razdražljivost?

U sobi je vladao potpuni muk. Lomeli se pitao ko će prvi prekinuti meditaciju. Tremble, pretpostavljao je. Taj frankofoni Kanađanin uvek je bio u žurbi, tipičan Amerikanac. I zaista, posle nekoliko trenutaka Tremble uzdahnu – dug, teatralan, gotovo ekstatičan uzdah. „On je sad s Gospodom“, rekao je i pružio ruke. Lomeli pomisli da se sprema na blagosiljanje, ali bio je to znak dvojici njegovih pomoćnika iz apostolske komore, koji udoše i pomogoše mu da ustane. Jedan je nosio srebrnu kutiju.

„Nadbiskupe Voznjače“, reče Tremble dok su svi ustajali iz klečećeg položaja, „da li bi bio tako ljubazan da mi donešeš prsten Svetog oca?“

Lomeli ustade. Kolena su mu krckala posle sedamdeset godina čestih klečanja. Pribio se uza zid da propusti prefekta papskog doma da prođe. Prsten se nije dao lako skinuti. Jadni Voznjak, preznojavajući se od stida, morao je da ga okreće napred-nazad preko zgloba. Na kraju prsten ipak skliznu i Voznjak ga donese na pruženom dlanu Trembleu, koji izvađi iz srebrne kutije makaze – slične možda onima kojima se odsecaju mrtve ruže, pomislio je Lomeli – pa obuhvati kracima pečat. Stisnuo je jako, kriveći lice od napora. Uz prasak, metalni disk na kome je bio prikazan Sveti Petar kako vuče ribarsku mrežu bio je presečen.

„*Sede vacante*“, objavio je Tremble. „Stolica Svetog Petra je upražnjena.“

Lomeli je proveo nekoliko minuta zagledan u postelju, opraštajući se u sebi, zatim je pomogao Trembleu da pokrije papino lice tankim belim velom. Okupljeni na bdenju razbili su se u grupice, šapućući među sobom.

Lomeli se vratio u dnevnu sobu. Pitao se kako je papa to podnosio godinama – ne samo što je stalno živio okružen naoružanom stražom, nego uopšte ovaj stan. Pedeset bezličnih kvadratnih metara, skrojenih prema prihodima i ukusu nekog sredovečnog trgovačkog putnika. Nije bilo uopšte ničeg ličnog. Bledožuti zidovi i zavese. Na podu parket, koji se lako čisti. Običan trpezarijski sto, pisaći sto, kauč i dve fotelje s lepezastim naslonima i presvučene nekom plavom tkaninom koja može da se pere. Čak je i klecalo od tamnog drveta bilo potpuno isto kao i stotine drugih u ovom prenoćištu za sveštenike. Sveti otac je boravio ovde dok je bio kardinal, pre konklave na kojoj je izabran za papu, i nikada se nije preselio: jedan pogled na luksuzni stan koji mu je po pravu pripadao u Apostolskoj palati, s bibliotekom i privatnom kapelom, naterao ga je u beg glavom bez obzira. Njegov rat sa starom vatikanskom gardom počeo je odmah tu, oko tog pitanja, već prvog dana njegovog papstva. Kad su neki od glavešina papske kurije prigovorili da njegova odluka ne dolikuje papskom dostojanstvu, citirao im je, kao đacima, šta je Hristos naložio svojim učenicima: *Ništa ne uzimajte na put, ni štapa ni torbe ni hljeba ni novca, niti po dvije haljine da imate*.^{*} Od tada su, budući ljudi kao i svi ljudi, osećali na

^{*} Luka 9, 3. (Prim. prev.)

sebi njegov prekorni pogled kad god bi pošli u svoje raskošne službene stanove; i budući da su bili ljudi kao i svi ljudi, to im je bilo mrsko.

Belini, vatikanski državni sekretar, stajao je pored pisaoćeg stola, okrenuvši leđa prostoriji. Njegov mandat okončao se kada je slomljen Ribarski prsten i njegovo visoko, asketski mršavo telo, obično pravo kao topola, sad je izgledalo kao da je i ono prelomljeno s prstenom.

Lomeli mu se obrati: „Dragi moj Aldo, moje najtoplije saučešće.“

Video je da Belini razgleda mali putni komplet za šah, koji je Sveti otac obično nosio u akten-tašni. Prelazio je dugim bledim kažiprstom preko malenih crvenih i belih plastičnih figura, okupljenih na sredini table u nekoj zamršenoj i neshvatljivoj bici, kojoj je suđeno da nikad ne bude okončana. Belini rasejano reče: „Šta misliš da li bi neko imao nešto protiv ako bih uzeo ovo za uspomenu?“

„Sigurno da ne bi.“

„Često smo igrali uveče. Govorio je da ga to opušta.“

„Ko je pobeđivao?“

„On. Uvek.“

„Onda uzmi“, nagovarao ga je Lomeli. „Tebe je voleo više od svih ostalih. Drago bi mu bilo da uzmeš taj šah. Uzmi ga.“

Belini se osvrnuo oko sebe. „Valjda bi trebalo da se sačeka i zatraži dozvola, ali izgleda da se naš revnosni kamerlengo sprema da zapečati stan.“

Pokazao je glavom Tremblea i njegove saradnike, okupljene oko stočića za kafu na kome su redali materijal potreban da zapečate vrata – vosak, crvene trake, lepljivu traku.

Beliniju se odjednom oči napuniše suzama. Njega je inače pratio glas da je hladan – distancirani, beskrvni intelektualac. Lomeli ga nikad nije video da pokazuje osećanja i sad

ga je to zaprepastilo. Položio mu je ruku na mišicu i sa saosećanjem rekao: „Šta se u stvari desilo, znaš li?“

„Kažu srčani napad.“

„Mislio sam da mu je srce jako kao u bika.“

„Ne baš sasvim, pošteno govoreći. Bilo je znakova upozorenja.“

Lomeli je začuđeno trepnuo. „Ništa nisam čuo o tome.“

„Nije hteo da se zna. Rekao je da će istog trena kad se pruče oni početi da naklapaju kako se sprema da se povuče.“

Oni. Belini nije morao da mu crta ko su ti oni. Mislio je na kuriju. Već drugi put te večeri Lomeli se osetio nekako nejasno uvređen. Da li je to razlog što on ništa nije znao o ovom dugotrajnom zdravstvenom problemu? Zato što je Sveti otac mislio za njega ne samo da je upravitelj nego i jedan od *njih*?

„Mislim da moramo veoma da pazimo šta ćemo o njegovoj bolesti reći novinarima“, reče. „Znaš bolje od mene kakvi su. Hteće da znaju čitavu priču o njegovim problemima sa srcem i šta smo tačno mi preduzeli povodom toga. Ako se pokaže da je sve bilo zataškavano i da ništa nismo preduzimali, zahtevaće da znaju zašto.“ Sad kada je prvi potres pomalo prolazio, Lomeli je počeo da uočava čitav niz neodložnih pitanja na koja će svet hteti odgovore – i na koja je, zapravo, i on sam hteo odgovore. „Reci mi, je li neko bio uz Svetog oca kad je umro? Je li primio poslednje pričešće?“

Belini odmahnu glavom. „Ne, bojim se da je već bio mrtav kad su ga našli.“

„Ko ga je našao? Kada?“ Lomeli rukom pozva nadbiskupa Voznjaka. „Januše, znam da ti je vrlo teško, ali moraćemo da pripremimo detaljno saopštenje. Ko je našao Svetog oca mrtvog?“

„Ja, ekselencijo.“

„Hvala Bogu, to je bar nešto.“ Od svih članova papskog doma, Voznjak je papi bio najbliži. Utešna je bila pomisao da je on prvi stigao na pozornicu događaja. Takođe, s čiste tačke gledišta odnosa s medijima, bolje on nego obezbeđenje; daleko bolje on nego neka časna sestra. „Šta si uradio?“

„Pozvao sam doktora Svetog oca.“

„Koliko brzo je on došao?“

„Odmah, eksekucija. Uvek je noćio odmah tu u najbližoj sobi.“

„Ništa nije moglo da se uradi?“

„Ništa. Imali smo svu opremu za reanimaciju, ali bilo je prekasno.“

Lomeli je malo razmislio. „Pronašao si ga u krevetu?“

„Da. Bio je spokojan, skoro kao što izgleda sada. Mislio sam da spava.“

„U koje je vreme to bilo?“

„Okolo dvanaest, eminencija.“

„*Pola dvanaest*?“ To je bilo pre više od dva i po sata.

Lomeliju se sigurno na licu videlo koliko se iznenadio, jer Voznjak brže-bolje reče: „Pozvao bih vas ranije, ali je kardinal Tremble preuzeo sve u svoje ruke.“

Na zvuk svog imena, Tremble okrenu glavu. Sobica je bila sasvim mala. Tremble je stajao svega dva-tri koraka udaljen; u tren se stvorio uz njih. Uprkos poznom času, izgledao je sveže i naočito, gusta seda kosa bila mu je besprekorno očeljana, vitko telo nosio je s lakoćom. Ličio je na penzionisanog sportistu koji se s uspehom prekvalifikovao u sportskog komentatora na televiziji. Lomeli se kao kroz izmaglicu prisećao da je kao mladić Tremble igrao hokej. Kanađanin reče, brižljivo izgovarajući italijanski: „Vrlo mi je žao, Jakopo, ako te je uvredilo što si obavešten malo kasnije – znam da Njegova svetost nije imala bližih kolega od Alda i tebe

– ali smatrao sam da mi je kao kamerlengu dužnost da se najpre postaram za dostojanstvo crkve. Naložio sam Janušu da sačeka malo pre nego što te pozove da bismo imali neko kratko vreme za utvrđivanje svih činjenica.“ Pobožno je sklopio ruke, kao u molitvi.

Nepodnošljiv čovek. „Dragi moj Džo“, reče Lomeli, „moja jedina briga tiče se duše Svetog oca i dobrobiti crkve. Da li mi je nešto rečeno u ponoć ili u dva posle ponoći nema nikakvog značaja, što se mene tiče. Siguran sam da si postupio kao što si procenio da je najbolje.“

„Naprosto, kad papa neočekivano umre, svaka greška napravljena za vreme onog prvog potresa i pometnje može da uzrokuje kasnije svakojaka pakosna govorkanja. Dovoljno je da se setiš tragedije s papom Jovanom Pavlom I – proveli smo ovih prethodnih četrdeset godina ubeđujući svet da on nije bio ubijen, a sve zato što niko nije hteo da prizna da ga je mrtvog pronašla jedna opatica. Ovog puta ne sme da bude nikakvih nesaglasnosti u službenim saopštenjima.“

Izvadio je iz mantije presavijen list papira i pružio ga Lomeliju. List je bio topao (tek odštampan, pomislio je Lomeli). Uredno otkucan na računaru, nosio je naslov na engleskom: „Vremenska tablica“. Lomeli je prelazio prstom niz otkucane kolone. U 19.30 Sveti otac je večerao s Voznjakom u izdvojenom prostoru u trpezariji Doma Svete Marte. U 20.30 povukao se u svoj stan da čita i meditira o jednom pasusu iz knjige *O ugledanju na Hrista* (osmo poglavlje, „O opasnostima prisnosti“). U 21.30 pošao je na počinak. U 23.30 nadbiskup Voznjak ušao je da pogleda da li je Sveti otac dobro i nije mogao da pronađe nikakve znakove života. U 23.34 dr Đulio Baldinoti, koga je naimeenovala Vatikanska bolnica San Raffaele u Milanu, započeo je hitni postupak

reanimacije. Primenjena je kombinacija masaže srca i defibrilacija, bezuspešno. Smrt je proglašena u 00.12.

Kardinal Adejemi prišao je Lomeliju uz leđa i stao da čita preko njegovog ramena. Nigerijac je uvek jako mirisao na kolonjsku vodu. Lomeli je na vratu osećao njegov topli dah. Adejemijevo fizičko prisustvo bilo je presnažno. Lomeli mu predade papir pa se okrenu, ali mu Tremble gurnu nove u ruku.

„Šta je sve ovo?“

„Poslednji lekarski nalazi o zdravlju Svetog oca. Naložio sam da se donesu. Ovo je angiogram urađen prošlog meseca. Evo vidiš ovde“ – Tremble je podigao snimak prema svetlosti – „evo dokaza o začepljenju...“

Monohromna slika bila je puna vlakana, pipaka – zloslutna. Lomeli ustuknu. Šta je, za ime Božje, svrha ovoga? Papi je bila osamdeset i neka. Nema ničeg sumnjivog u njegovoj smrti. Koliko je, pobogu, trebalo da živi? Misli bi trebalo da su im zaokupljene njegovom dušom, a ne njegovim arterijama. Odlučno je rekao: „Saopšti činjenice ako moraš, ali snimak ne. To je zadiranje u privatnost i krnji dostojanstvo.“

„Slažem se“, reče Belini.

„Pretpostavljam“, dodao je Lomeli, „da ćeš nam sad reći da je neizbežna i autopsija?“

„U suprotnom će sigurno biti glasina.“

„To je tačno“, složio se Belini. „Nekada je Bog objašnjavao sve tajne. Sad su mu taj prerogativ uzurpirali poklonici teorija zavere, jeretici našeg doba.“

Adejemi je pročitao vremensku tablicu. Skinuo je naočari sa zlatnim okvirima i grickao dršku. „Šta je Sveti otac radio *pre* pola osam?“

„Čitao je večernju molitvu, eminencijo“, odgovori mu Voznjak, „ovde, u Domu Svete Marte.“

„Onda i to treba da kažemo. Bio je to njegov poslednji obredni čin i pokazuje na neki način da je bio u milosti Božjoj, tim pre što nije bilo prilike za poslednju pričest.“

„Dobro si to zapazio“, reče Tremble. „Dodaću i to.“

„Hajdemo još unazad, pre večernje molitve“, nije odustajao Adejemi. „Šta je radio pre nje?“

„Rutinski sastanci, koliko sam ja shvatio.“ Tremble je zvučao kao da se brani. „Nemam sve činjenice. Usredsredio sam se na ovih nekoliko sati neposredno pre smrti.“

„Ko je poslednji imao zakazan sastanak s njim?“

„Rekao bih, zapravo, da sam to bio ja“, kazao je Tremble. Video sam se s njim u četiri. Je li to tačno, Januše? Jesam li ja bio poslednji?“

„Bili ste, eminencijo.“

„Kako ti je delovao dok si razgovarao s njim? Je li bilo ikakvog znaka da je bolestan?“

„Ne, nikakvog da ja mogu da se setim.“

„A kasnije, kad ste večerali, nadbiskupe?“

Voznjak je pogledao u Tremblea kao da traži od njega dozvolu pre nego što će odgovoriti: „Bio je umoran. Vrlo, vrlo umoran. Nije imao apetita. Glas mu je bio promukao. Trebalo je da shvatim...“ Zaćutao je.

„Nemate šta da zamerate sebi.“ Adejemi vrati papir Trembleu pa ponovo natače naočari na nos. Bilo je izvesne brižljivo smišljene teatralnosti u njegovim pokretima. Istinski knez crkve. „Dodaj i sve te sastanke koje je imao, to će pokazati koliko je radio sve do samog kraja i dokazati da nije bilo nikakvog razloga da se posumnja da je bolestan.“

„Naprotiv“, odgovori mu Tremble, „zar ne postoji opasnost da će, ako objavimo njegov potpuni raspored, izgledati kao da smo opteretili bolesnog čoveka ogromnim bremenom?“

„Papstvo i jeste ogromno breme. Ljude treba podsetiti na to.“

Tremble se mrštio, ali očuta. Belini obori pogled. Nastala je neznatna, ali opipljiva napetost i Lomeliju je trebalo nekoliko trenutaka da shvati zbog čega. Podsećanje ljudi na to koliko je ogromno breme papstvo, podrazumevalo je očigledno da je za tu službu najbolje izabrati nekog mlađeg – a Adejemi, koji je tek bio prekoračio šezdesetu, bio je gotovo deceniju mlađi od druge dvojice.

Konačno Lomeli reče: „Da li bih mogao da predložim da dodamo večernju službu Svetog oca, ali da sve ostalo objavi-mo ovako kao što jeste, a da iz predostrožnosti pripremimo drugo saopštenje, sa svim papinim sastancima u toku dana, da imamo u rezervi ako nam zatreba?“

Adejemi i Tremble se zgledaše, pa klimnuše glavom, a Belini oporo reče: „Bogu hvala na našem dekanu. Vidim da će nam možda ovih narednih dana zatrebati njegovo diplomatsko umeće.“

Osvrćući se kasnije na ovaj trenutak, Lomeli će u njemu videti početak trke za papinog naslednika.

Za svu trojicu kardinala znalo se da imaju u biračkom kolegijumu stranke pristalice: Belini, velika intelektualna nada liberala još otkako ga Lomeli pamti, bivši rektor Pap-skog gregorijanskog univerziteta i bivši milanski nadbiskup; Tremble, koji je, osim što je bio papski kamerlengo, takođe bio i prefekt Kongregacije za jevanđelizaciju naroda te otuda i kandidat koji ima veze s Trećim svetom i koji ima tu prednost da je naizgled Amerikanac a pritom neopterećen tom manom da je zaista Amerikanac; Adejemi, koji je u sebi kao božansku iskru nosio revolucionarnu mogućnost,

beskrajno fascinantnu za medije, da jednog dana postane „prvi crni papa“.

Lagano, dok je posmatrao kako manevrisanje već počinje u Domu Svete Marte, Lomeliju je stalo da dopire do sve-sti kako će njemu, kao dekanu kolegijuma kardinala, zapasti da rukovodi biranjem. Nikad nije očekivao da će kucnuti čas za tu dužnost. Pre nekoliko godina dijagnostikovali su mu rak prostate, pa iako je navodno izlečen, uvek je pretpostavljao da će umreti pre pape. Uvek je o sebi mislio samo kao o nekom ko je tu da privremeno popuni mesto. Pokušao je da se povuče. Sad je, međutim, izgledalo da će na njemu biti odgovornost da, pod najtežim okolnostima, organizuje konklavu.

Sklopio je oči. *Ako je takva volja Tvoja, o Gospode, da ja ispunim ovu dužnost, molim Ti se daj mi mudrosti da je ispunim tako da ojačam našu majku crkvu...*

Moraće da bude nepristrasan – to pre svega ostalog.

Otvorio je oči i upitao: „Je li neko telefonirao kardinalu Tedesku?“

„Ne“, rekao je Tremble. „Zašto baš Tedesku? Misliš da je potrebno?“

„S obzirom na njegov položaj u crkvi, bila bi osnovna pristojnost...“

„Pristojnost?“, uzviknuo je Belini. „Šta je on to uradio da zasluži pristojnost? Ako bi se i za koga moglo reći da je ubio Svetog oca, onda je to on!“

Lomeli je imao saosećanja za njegovo ogorčenje. Od svih kritičara pokojnog pape Tedesko je bio najžešći, terao je napade na Svetog oca i Belinija do same granice raskola, kako su neki smatrali.

Govorkalo se čak i o mogućoj ekskomunikaciji. Bez obzira na to, tradicionalisti su mu bili odani, što znači da će neizbežno biti istaknut kandidat za sledećeg papu.

„Ipak bi trebalo da ga pozovem“, rekao je Lomeli. „Bolje će biti da čuje vesti od nas nego od nekog novinara. Sam Bog zna šta bi mogao reći ako bude zatečen iznenada.“

Podigao je slušalicu telefona na stolu i pritisnuo nulu. Telefonistkinja mu se javila glasom koji je podrhtavao od osećanja.

„Spojite me, molim vas, s Venecijanskim patrijarhatom – s privatnom linijom kardinala Tedeska.“

Pretpostavljao je da mu se Tedesko neće javiti – na kraju krajeva, bilo je nešto pre tri sata izjutra – ali telefon nije do kraja odzvonio ni prvi put, a mrgodan glas se javio: „Tedesko.“

Ostali kardinali su tiho razgovarali o organizaciji sahrane. Lomeli je podigao ruku da ih zamoli za tišinu, pa im okrenuo leđa da se usredsredi na razgovor.

„Gofredo? Ovde Lomeli. Bojim se da imam grozne vesti. Sveti otac je upravo preminuo.“ Zavlada je duga tišina. Lomeli je čuo neki zvuk negde u pozadini. Korake? Otvaranje vrata?

„Patrijarše? Jesi li me čuo?“

Tedeskov glas zvučao je šuplje u pećinskoj ogromnosti njegove rezidencije. „Hvala ti, Lomeli. Moliću se za njegovu dušu.“

Veza je škljocnula i začutala. „Gofredo?“ Lomeli je odmahao telefon i namršteno se zagledao u njega.

„Dakle?“, reče Tremble.

„Već je znao.“

„Siguran si?“ Tremble iz mantije izvadi nešto što je ličilo na molitvenik u kožnom povezu, ali se ispostavilo da je zapravo mobilni telefon.

„Naravno da je znao“, reče Belini. „Ovde je sve puno njegovih pristalica. Verovatno je znao i pre nego mi. Ako ne pripazimo, sam će dati zvaničnu izjavu nasred Trga Svetog Marka.“

„Kao da je neko bio s njim...“

Tremble je brzo prelazio palcem preko ekrana pretražujući podatke. „Sasvim je moguće. Na društvenim mrežama već se šire priče da je papa umro. Moramo brzo da delujemo. Da li bih smeo nešto da predložim?“

Nastupilo je razmimoilaženje u mišljenjima po drugi put te večeri. Tremble je nastojao da ih nagovori da se papino telo prenese u mrtvačnicu smesta umesto da se čeka do jutra („Ne smemo da dozvolimo da zaostanemo za širenjem vesti, bila bi to katastrofa“). Predlagao je da se zvanično saopštenje izda smesta i da se dve snimateljske ekipe Vatikanskog televizijskog centra, tri fotografa i jedan reporter puste na Trg Svete Marte da bi zabeležili iznošenje mrtvaca iz zgrade u ambulantna kola. Ako budu brzo postupali, glasilo je njegovo objašnjenje, snimak će biti emitovan uživo, što će crkvi obezbediti maksimalnu pažnju javnosti. U velikim azijskim centrima katoličke vere sad je jutro, u Južnoj i Severnoj Americi večer, jedino će Evropljane i Afrikance vesti dočekati kad se probude.

Adejemi se ponovo usprotivio. Dostojanstvo papskog zvanja zahteva, rekao je, da se sačeka da svane, da dođu mrtvačka kola i da stigne kovčeg u kome će telo biti izneseno, prekriveno papskom zastavom. Belini mu oštro odvrati: „Sveti otac ni suvu šljivu ne bi dao za dostojanstvo. Odabrao je da živi kao krotki na zemlji i njegova bi želja bila da ga i u smrti vide kao krotkog siromaha.“

Lomeli ga je podržao. „Ne zaboravimo da je ovo čovek koji je odbijao da se vozi limuzinom. Ambulantna kola su nešto najbliže javnom prevozu što sada možemo da mu pružimo.“

Adejemi svejedno nije hteo da odstupi od svog mišljenja. Na kraju su morali da ga nadglasaju – tri prema jedan. Složili su se takođe da telo treba da se balzamuje. „Moramo

samo da se postaramo da to bude urađeno kako treba“, rekao je Lomeli. Nikada nije zaboravio mimohod pored tela pape Pavla VI u Svetom Petru 1978: na avgustovskoj vrućini lice je poprimilo sivkastozelenkastu boju, usta su se otvorila i definitivno se osećalo truljenje. Pa čak ni to, i jezivo i sramotno kao što je bilo, nije bilo tako strašno kao ono dvadeset godina ranije kad je leš pape Pija XII fermentisao pa se kovčeg razleteo kao prskalica ispred Crkve Svetog Jovana Lateranskog. „Još nešto“, dodade Lomeli. „Telo niko ne sme da slika.“ Tom oskvrnuću dostojanstva takođe je podvrgnut Pije XII, čiji se leš pojavio po svim novinama širom sveta.

Tremble je izašao da uredi sve što treba s medijskom službom Svete stolice, i nepunih pola sata zatim, vozač ambulantnih kola i njegov pomoćnik ušli su, pošto su im prethodno zaplenjeni mobilni telefoni, i izneli Svetog oca iz papskog stana u beloj plastičnoj vreći, privezanog za nosila na točkićima. Nosila su zastala na spratu i sačekala da četvorica kardinala prvi siđu liftom da bi dočekali telo u foajeu i otpratili ga do kola.

Lomeliju se činilo da uniženost mrtvog tela, njegova sitnoća, sitni fetusni oblici stopala i glave, mnogo govore. *I on kupivši platno i skinuvši ga, obavi ga platnom, i položi ga u grob...** Deca Sina čovečjeg na kraju su sva jednaka, razmišljao je; svima im nada u vaskrsenje zavisi od Božje milosti.

Uz donji niz stepenica i zidove foajea stajala su poredana sveštena lica svih činova. Lomeliju se u sećanje od svega najjače urezao njihov muk. Kad su se vrata lifta otvorila i nosila s telom izgurana napolje, nije se čulo ništa osim – na Lomelijevu duboku uzrujanost – škljocanja i zujanja kamera u mobilnim telefonima, isprekidanog ponekim jecajem. Tremble i Adejemi išli su ispred nosila, Lomeli i Belini iza,

* Marko 15, 46. (Prim. prev.)

a prelati apostolske komore u dva reda za njima. Izašli su iz Doma Svete Marte na oktobarsku svežinu. Kišica je prestala. Promolilo se i nekoliko zvezda. Prošli su između dvojice švajcarskih gardista i pošli ka golgoti obojenih svetala – rotirajuća svetla ambulantnih kola i policijskih koja su im bila u pratnji bacala su plave zrake po malom trgu klizavom od kiše, blicevi foto-aparata sevali su belo, reflektori televizijskih ekipa lili su blistava žuta jezera, a iza svega toga, iz senki se izdizao gigantski sjaj osvetljene Bazilike Svetog Petra.

Dok su prilazili kolima, Lomeli je pokušavao da dočara sebi sliku svetske katoličke zajednice u tom trenutku – nekih milijardu i dvesta pedeset miliona duša: odrpani svet okupljen oko televizora po slamovima u Manili i Sao Paulu, rojeve ljudi koji putuju na posao u Tokiju i Šangaju hipnotisani ekranima svojih mobilnih telefona, sportske navijače po bostonskim i njujorškim kafanama kojima su prekinuli utakmice zbog važnih vesti...

*Idite, dakle, i naučite sve narode krsteći ih u ime Oca i Sina i Svetoga duha...**

Telo je skliznulo glavom napred u zadnji deo ambulantnih kola. Vrata su se zalupila. Četvorica kardinala držala su počasnú stražu dok su pokojnik i pratnja polazili – dva motocikla, policijska kola, zatim ambulanta, pa za njima opet jedna policijska i još motocikala. Povorka je zaokrenula oko trga i nestala s vida. Istog trenu su uključili sirene.

Eto toliko o smernosti i poniznosti, pomislio je Lomeli. Eto toliko o krotkima na zemlji. Kao kavalkada nekog diktatora. Zavijanje sirena udaljilo se kroz noć.

Iza zategnutog užeta reporteri i fotografi počeli su da dovikuju kao turisti u zoološkom vrtu koji nagovaraju zatočene

* Matej 28,19. (Prim. prev.)

životinje da im se približe: „Vaša eminencijo! Vaša eminencijo! Ovamo!“

„Neko od nas bi morao nešto da kaže“, objavio je Tremble i, ne čekajući odgovor, pošao preko trga. Svetla kao da su mu obavila siluetu vatrenim oreolom. Adejemi je uspeo da se obuzda na nekoliko sekundi, da bi zatim pošao u poteru za njim.

„Kakav cirkus!“, reče Belini spuštenim glasom i s mnogo prezrenja.

„Zar ne bi trebalo i ti da budeš s njima?“, natuknu mu Lomeli.

„Zaboga, ne. Neću da se udvaram gomili. Radije bih, mislim, pošao u kapelu da se pomolim.“ Tužno se osmehnuo i protresao nešto u ruci. Lomeli tad vide da on to drži onaj mali putni komplet za šah. „Hajde i ti sa mnom“, pozva ga Belini. „Idemo da očitamo misu našem prijatelju.“

Dok su se vraćali u Dom Svete Marte, Belini uhvati Lomelija podruku. „Sveti otac mi je ispričao da imaš teškoća s molitvom“, šapnuo je. „Možda mogu da ti pomognem. Znaš da je pred kraj on i sam imao sumnji?“

„Papa je sumnjao u Boga?“

„Ne u Boga! Nikada u Boga!“ Tada Belini reče nešto što Lomeli nikada neće zaboraviti. „Veru je izgubio u crkvu.“

2

Dom Svete Marte

POVEST O KONKLAVI POČELA JE nešto malo manje od tri nedelje posle toga.

Sveti otac umro je dan posle Svetog Luke, što će reći 19. oktobra. Ostatak oktobra i prvi deo novembra protekli su u bavljenju oko njegove sahrane i gotovo svakodnevnim okupljanjima kolegijuma kardinala, koji su se sa svih strana sveta slili u Rim da bi pokojnom papi izabrali naslednika. Bili su to zatvoreni sastanci, za vreme kojih se raspravljalo o budućnosti crkve. Na Lomelijevo olakšanje, protekli su bez kontroverzi, iako je s vremena na vreme na površinu izranjao uobičajeni jaz između progresivista i tradicionalista. Na dan Svetog mučenika Herkulana, 7. novembra, Lomeli je stajao na pragu Sikstinske kapele, s monsinjorom Rejmondom O'Malijem, sekretarom kolegijuma kardinala s jedne strane, i papskim ceremonijalmajstorom nadbiskupom Vilhelmom Mandorfom s druge. Kardinali-izbornici biće uveče zaključani u Vatikanu. Sutradan će početi glasanje.

Samo što je bilo prošlo vreme ručku. Trojica prelata stajala su iza paravana od mermera i kovanog gvožđa koji je razdvajao glavni prostor Sikstinske kapele od vestibula i zajedno